

Bortom ordklasser och satsdelar: konstruktionsgrammatik i klassrummet

Julia Prentice, Lisa Loenheim, Benjamin Lyngfelt, Joel Olofsson & Sofia Tingsell
Göteborgs universitet

I kursplanen för ämnet svenska i grundskolan står det att elever ska ges ”förutsättningar att utveckla sin förmåga att urskilja språkliga strukturer”. Vidare i kursplanens centrala innehåll förklaras att språkliga strukturer handlar om: stavning, skiljetecken, ordklasser och satsdelar. Frågan är dock hur eleverna ska analysera/urskilja följande strukturer enbart utifrån ordklasser och satsdelar:

- (1) a. *Det här är en kladdkaka [i sötaste laget], till och med för mig.*
b. *Trots att man vill [bo hemma] så är det inte alltid möjligt.*
c. *Till slut fick hon [åka hem] med sin son.*

Två utmärkande drag för konstruktionerna i (1) är att de består av både fasta och generella led, och att de är delvis produktiva. (1a) kan beskrivas [*i* ADJ_{aste} *laget*] där *i* och *laget* är fasta led, medan ADJ_{aste} är varierbar. I (1b) – [V_{statisk} AdvP_{rum}] – och (1c) – [V_{rörelse} AdvP_{riktning}] – är båda leden variabla men variationen har också tydliga restriktioner, vilket kan tänkas vålla problem bl.a. ur inlärarperspektiv. I läromedel för L2 isolerar man ofta enstaka lexikala enheter – t.ex. *hem* och *hemma* i (1b) och (1c) – i sådana mönster och försöker förtydliga vissa regelbundenheter och kanske i första hand skillnader mellan olika mer eller mindre fasta uttryck utifrån dessa. Ur ett sådant lexikalt perspektiv missar man eventuell produktivitet hos språkliga mönster som utgör en enhet av form och betydelse.

I presentationen visar vi hur konstruktionsgrammatiken och databasen konstruktikon (Lyngfelt m.fl. under utgivning) kan användas för att urskilja språkliga strukturer bortom ordklasser och satsdelar och samtidigt fungera som ett komplement till den traditionella grammatikundervisningen (Loenheim m.fl. 2013).

Referenser

- Loenheim, Lisa, Benjamin Lyngfelt, Julia Prentice, Emma Sköldberg & Sofia Tingsell (2013). A Swedish constructicon as a resource for (second) language pedagogy. Föredrag vid konferensen *Constructional Approaches to Language Pedagogy*. Bryssel, november 2013.
- Lyngfelt, Benjamin, Lars Borin, Linnéa Bäckström, Markus Forsberg, Leif-Jöran Olsson, Julia Prentice, Rudolf Rydstedt, Emma Sköldberg, Sofia Tingsell & Jonatan Uppström (under utgivning). Ett svenskt konstruktikon. *Grammatik möter lexicon. Svenskans beskrivning* 33.